

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ**

Щодо законопроекту (реєстр. № 9088)

Шановний Сергію Костянтиновичу!

Міністерство юстиції України відповідно до Вашого листа від 13 березня 2023 року № 04-27/3-2023/50866 опрацювало проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення ефективності функціонування інституту службових осіб, відповідальних за перебування затриманих та осіб взятих під варту» (реєстр. № 9088 від 09 березня 2023 року) (далі – проект Закону), поданий народними депутатами України Припутнем Д.С. та іншими, та в межах компетенції повідомляє.

1. Підпунктом 1 розділу I проекту Закону пропонується положення статті 212 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) викласти у новій редакції відповідно до якої в органі, до складу якого входить підрозділ органу досудового розслідування, мають бути призначені одна або декілька службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих.

Відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих не можуть бути слідчі або дізнавачи.

У зв'язку з чим відповідні зміни вносяться до Закону України «Про попереднє ув'язнення» шляхом доповнення його статтею 5¹ «Особа відповідальна за права осіб, взятих під варту» (пункт 2 розділу II «Прикінцеві положення»).

Отже вказані зміни вносяться до статті 212 КПК з метою, що така службова особа не буде відноситися до дізнавачів та слідчих, які згідно положень КПК уповноважені на здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

При цьому Державна кримінально-виконавча служба України не є органом, що здійснює досудове розслідування.

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 45921/3230-1-23/11.1.1 від 13.04.2023

Підписувач *Малюська Денис Леонтійович*

Сертифікат [3ED5083160DBC59B04000000E04446007171D100](#)

Дійсний з 20.02.2023 12:20:56 по 20.02.2024 12:20:56

Разом з тим як вбачається з пояснювальної записки до проекту Закону, на думку його авторів, норми Закону України «Про попереднє ув'язнення» не містять положень функціонування правового інституту функціонування службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав осіб, взятих під варту.

Слід зазначити, що відповідно до статті 4, частин першої та другої статті 16 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України проводиться на основі дотримання прав і свобод людини та громадянина. Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України зобов'язаний поважати гідність людини, виявляти до неї гуманне ставлення.

Непередбачене законодавством обмеження прав і свобод людини та громадянина неприпустиме і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України зобов'язаний неухильно виконувати закони України, додержуватися норм професійної етики, гуманно ставитися до засуджених і осіб, узятих під варту. Жорстокі, нелюдські або такі, що принижують людську гідність, дії є несумісними зі службою і роботою в органах, установах виконання покарань та слідчих ізоляторах.

Особи рядового і начальницького складу та працівники кримінально-виконавчої служби, які виявили жорстоке ставлення до засуджених і осіб, узятих під варту, або вчинили дії, що принижують їхню людську гідність, притягуються до відповідальності згідно із законом.

Згідно з положеннями частини першої статті 18 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» посадові та службові особи органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів зобов'язані, зокрема: забезпечувати дотримання прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів засуджених і осіб, узятих під варту, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань; проводити реєстрацію засуджених і осіб, узятих під варту, їх фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку та дактилоскопію; забезпечувати безпеку засуджених і осіб, узятих під варту, персоналу і громадян, які перебувають на території установ виконання покарань та слідчих ізоляторів; виявляти, припиняти кримінальні правопорушення, вчинені в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, брати участь в їх розкритті у порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України; створювати належні умови для тримання засуджених і осіб, узятих під варту, їх комунально-побутового і медико-санітарного забезпечення; здійснювати інші повноваження, передбачені законом.

Відповідно до статті 5, частини другої, абзаців третього та п'ятого частини третьої статті 21 та частини першої статті 22 Закону України «Про попереднє ув'язнення» забезпечення порядку тримання під вартою осіб у місцях попереднього ув'язнення покладається на адміністрацію місць попереднього ув'язнення, яка діє відповідно до цього Закону та інших актів законодавства.

Працівники місць попереднього ув'язнення в межах повноважень, наданих цим Законом та іншими законодавчими актами, самостійно приймають рішення і несуть за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну чи кримінальну відповідальність, у тому числі за невиконання або неналежне виконання

обов'язків, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, порушення прав осіб, взятих під варту.

Адміністрація місць попереднього ув'язнення зобов'язана, зокрема, створити особам, взятим під варту, необхідні житлово-побутові умови відповідно до встановлених норм, забезпечити їх харчуванням та медичним обслуговуванням; повідомити особам під час взяття їх під варту про підстави та мотиви взяття під варту, роз'яснити право на оскарження в суді підстав та мотивів взяття під варту, надати у друкованому вигляді роз'яснення положень статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 та 63 Конституції України, статті 9 цього Закону та інших прав осіб, взятих під варту, які встановлені законом, а також забезпечити можливість реалізації інших прав осіб, взятих під варту, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, забезпечити наявність у достатній кількості текстів Конституції України, Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого, Цивільного, Цивільного процесуального кодексів України, законів України «Про попереднє ув'язнення», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду», інших нормативно-правових актів, що визначають статус та повноваження правоохоронних органів, права та обов'язки осіб, що тримаються під вартою, порядок тримання під вартою, порядок відшкодування збитків, завданих неправомірними діями або бездіяльністю працівників правоохоронних органів та місць попереднього ув'язнення, а також забезпечити можливість користування особами, що тримаються під вартою, текстами зазначених нормативно-правових актів та науково-методичною літературою з цих питань.

Нагляд за додержанням законів у місцях попереднього ув'язнення здійснюється прокурором шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Крім того, відповідно до статті 1, абзаців першого та другого пункту 8 частини першої статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), який у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Уповноважений має право відвідувати без попереднього повідомлення про час і мету відвідування такі місця: місця, в яких особи примусово тримаються за судовим рішенням або рішенням адміністративного органу відповідно до закону, в тому числі ізолятори тимчасового тримання, кімнати для затриманих та доставлених чергових частин органів Національної поліції, пункти тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, кімнати для перебування тимчасово затриманих військовослужбовців,

слідчі ізолятори, арештні доми, кримінально-виконавчі установи, приймальники-розподільники для дітей, загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації, центри медико-соціальної реабілітації дітей, спеціальні виховні установи, військові частини, гауптвахти, дисциплінарні батальйони, спеціальні приймальники для тримання осіб, підданих адміністративному арешту, міські, районні управління та відділи, лінійні управління, відділи, відділення, пункти органів Національної поліції, спеціалізовані автомобілі (у тому числі спеціалізовані автомобілі з конвоєм), приміщення (кімнати) для тримання підсудних (засуджених) у судах, заклади примусового лікування.

Згідно з пунктами 1–4 частини другої статті 19¹ цього Закону для виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений: здійснює регулярні відвідування місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, без попереднього повідомлення про час і мету відвідувань та без обмеження їх кількості; проводить опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, з метою отримання інформації стосовно поведження з цими особами і умов їх тримання, а також опитування інших осіб, які можуть надати таку інформацію; вносить органам державної влади, державним органам, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, у тому числі зазначеним у пункті 8 статті 13 цього Закону, пропозиції щодо попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання; залучає на договірних засадах (на платній або безоплатній основі) до регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, представників громадських організацій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних.

Водночас звертаємо увагу, що на розгляді Верховної Ради України знаходиться проект Закону «Про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій» (реєстр. № 5884 від 02 вересня 2021 року) (далі – проект Закону № 5884), який підготовлено Міністерством юстиції України з метою створення системи регулярних внутрішніх (адміністративних) і зовнішніх пенітенціарних інспекцій для забезпечення контролю за додержанням прав і свобод людини і громадянина, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, реалізацією законних прав та інтересів персоналу цих місць.

Так, згідно з частинами сьомою – дев'ятою статті 5 проекту Закону № 5884 керівники місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців несуть відповідальність за виконання законних вимог суб'єктів внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій.

Персонал місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців у межах повноважень, наданих цим Законом та іншими законодавчими актами, приймає рішення і несе за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну чи кримінальну відповідальність, у тому числі за невиконання або неналежне виконання обов'язків, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, порушення прав осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців.

У разі виявлення фактів приховування катування або інших видів неналежного поведження персоналом місць несвободи, пунктів тимчасового

розміщення біженців керівник відповідного органу чи установи протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний організувати проведення службового розслідування відповідно до законодавства.

Після прийняття Верховною Радою України проекту Закону № 5884 Міністерством юстиції України будуть підготовлені відповідні нормативно-правові акти.

Ураховуючи викладене, вважаємо, що доповнення Закону України «Про попереднє ув'язнення» статтею 5¹ є неприйнятним.

2. Крім того частина друга статті 212 КПК в редакції проекту Закону щодо вживання терміна «*дознавачи*» як службових осіб органів досудового розслідування пропонуємо змінити на «*дознавачі*» з метою дотримання загальних правил вживання іменників у формі множини (пункт 1 Розділу I проекту Закону).

Також потребує доопрацювання назва проекту Закону, яка не відповідає його змісту, оскільки зазначеним законопроектом пропонується внести зміни також до Закону України «Про попереднє ув'язнення» шляхом доповнення його статтею 5¹ «Особа відповідальна за права осіб, взятих під варту» (пункт 2 розділу II «Прикінцеві положення»).

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА

Олександр Гуцол 279 56 51